

بررسی مبانی فقهی و حقوقی

تورلو مشورت

دکتر سید بهرام پناهنده

وکیل پایه یک دادگستری و مدرس دانشگاه

www.Kezab.ir

سرشناسه	: سید بهرام پناهنده، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی مبانی فقهی و حقوقی شورا و مشورت؛ تألیف: سید بهرام پناهنده
مشخصات نشر	: تهران: خرسندی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۷ ص.
شابک	: 978-600-114-337-3
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۱۵-۱۱۱، همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: مشاوره -- جنبه‌های مذهبی - - اسلام
موضوع	: مشاوره
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ب ۴ ب ۹ / ب ۲۳۰ BP
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷/۴۸۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۶۵۸۸۵۸

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب فقهی، حقوقی و مجموعه قوانین

خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - خیابان لبافی‌نژاد - ترسیده به

خیابان دانشگاه - پلاک ۱۷۴ - واحد ۲

تلفن ۵-۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵-۶۶۴۹۰۵۸۴

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: www.Khorsandypub.com

بررسی مبانی فقهی و حقوقی شورا و مشورت

دکتر سید بهرام پناهنده

چاپ اول: ۱۳۹۴ - تیراز: ۵۰۰ جلد - قیمت: ۷۵,۰۰۰ ریال

شابک: ۳-۳۳۷-۱۱۴-۶۰۰-۹۷۸-۳ ISBN: 978-600-114-337-3

فهرست مطالب

۱۱		مقدمه مؤلف
۱۳		مقدمه
۱۹		فصل اول: مشورت و اوصاف آن در اسلام
۱۹		۱. مفهوم و کاربرد اصطلاحی شوری
۲۰		۱-۱. ادله نقش شوری در حکومت اسلامی
۲۰		۱-۱-۱. کتاب
۲۳		۱-۱-۲. سنت
۲۵		۱-۱-۳. اجماع
۲۵		۱-۱-۴. عقل
۲۵		۱-۱-۵. سیره عقلا
۲۷		۱-۱-۵. نظرات اندیشمندان اسلامی درباره شوری
۲۷		الف. اندیشمندان شیعی
۲۹		ب. اندیشمندان سنی
۳۰		۱-۲. اوصاف سلبی مشاور
۳۰		۱-۲-۱. مشاور از نظر اسلام نباید از انسان‌های فاجر و احمق و دروغ گو باشد
۳۱		۱-۲-۲. مشاور نباید از جمله انسان‌های درون‌مایه و فاقد فرهنگ صحیح باشد
۳۲		۱-۲-۳. شخص مشاور نباید خودخواه و خودرأی و مستبد باشد و به نظر دیگران احترام قائل نباشد
۳۲		۱-۲-۴. مشاور متلون‌المزاج باشد
۳۲		۱-۲-۵. مشورت با او بی‌پایه نبوده و از روی تأمل و تعقل باشد
۳۵		۱-۳. اوصاف ایجابی مشاور
۳۵		۱-۳-۱. خداترس باشد
۳۵		۱-۳-۲. نامش محمد یا احمد باشد
۳۶		۱-۳-۳. عاقل و خردمند باشد
۳۶		۱-۳-۴. دین‌دار و باورع باشد
۳۶		۱-۳-۵. دارای فکر و اندیشه باشد

- ۳۶ ..... ۱-۳-۶. رازنگه‌دار باشد
- ۳۷ ..... ۱-۳-۷. خیرخواه باشد
- ۳۷ ..... ۱-۳-۸. مورد قبول عقل و قلب باشد
- ۳۹ فصل دوم: اعتبار رأی اکثریت در مکانیزم تصمیم‌گیری‌های کلان حکومتی**
- ۳۹ ..... ۱. نظریه اول: لزوم مشورت برای حاکم و مسئولان دیگر مقید به عدم علم آنها به موضوع یا حکم است،
- ۴۰ ..... ۱-۱. دلایل نظریه اول: (مقید بودن لزوم مشورت به عدم علم حاکم)
- ۴۰ ..... ۱-۲. دلیل دوم
- ۴۱ ..... ۱-۳. پاسخ دلایل نظریه اول
- ۴۳ ..... ۱-۴. پاسخ دلیل دوم
- ۴۴ ..... ۲. دلایل نظریه دوم (لزوم مشورت و عدم لزوم تبعیت از اکثریت)
- ۴۴ ..... ۲-۱. دلیل اول: استفاده از ظهور آیه شریفه سوره آل عمران
- ۴۵ ..... ۲-۲. دلیل دوم: مخالفت معصومین (ع) با نظریه شورا در بعضی از موارد
- ۴۵ ..... ۲-۳. دلیل سوم: مذمت از اکثریت در قرآن کریم
- ۴۶ ..... ۲-۴. دلیل چهارم: تالی فاسد برای لزوم تبعیت از اکثریت
- ۴۷ ..... ۲-۱-۱. پاسخ دلیل اول: (استفاده از افراد ضمیر در جمله فاذا عزمت)
- ۴۸ ..... ۲-۱-۲. پاسخ دلیل دوم: (مخالفت معصومین با شورا در بعضی موارد)
- ۴۹ ..... ۲-۱-۳. پاسخ دلیل سوم (آیات مربوط به مذمت اکثریت)
- ۵۰ ..... ۲-۱-۴. پاسخ دلیل چهارم: اسفاده از تالی فاسد
- ۵۱ ..... ۳. دلایل نظریه سوم (لزوم پیروی از اکثریت)
- ۵۱ ..... ۳-۱. دلیل اول: حکم عقل
- ۵۱ ..... ۳-۲. دلیل دوم: سیره عقلا
- ۵۲ ..... ۳-۳. استیناس از ادله نقلی
- ۵۳ ..... ۳-۴. اقلیت کیفی
- ۵۴ ..... نتیجه‌گیری
- ۵۵ فصل سوم: جایگاه شورا در قانون اساسی و شرایط آن**
- ۵۵ ..... ۱. مفهوم شورا از نظر قانون اساسی
- ۵۶ ..... ۱-۱. شوراهای اسلامی شهر و روستا و دیدگاه‌ها
- ۵۶ ..... ۱-۱-۱. نگرش مثبت و طرفداران شوراهای اسلامی
- ۵۹ ..... ۱-۱-۱-۱. طیف‌های مختلف در رویکرد مثبت به شوراهای اسلامی
- ۶۳ ..... ۱-۱-۲. رویکرد منفی
- ۶۵ ..... ۱-۲. شورا و مشورت در نظام جمهوری اسلامی ایران
- ۶۷ ..... اصل ششم
- ۶۸ ..... اصل هفتم
- ۶۸ ..... اصل یکصد و پنجم
- ۶۸ ..... اصل یکصد و ششم

فهرست مطالب ۹

۶۸	نقاط قوت و ضعف شوراهای اسلامی شهر و روستا.....
۷۰	۲-۱. ضعف‌های شوراها.....
۷۰	۲-۱-۱. ضعف‌های حقوقی و قانونی.....
۷۳	۲-۱-۲. ضعف‌های تشکیلاتی، اداری و اجرایی شوراها.....
۷۵	۳. دموکراسی و شورا.....
۷۸	۳-۱. تفاوت بین دموکراسی و شورا.....
۸۵	۳-۲. شوارکراسی.....
۸۷	۳-۳. اختلاف محتوای دموکراسی با آموزه‌های اسلام.....
۹۱	۳-۴. شورا؛ اختلاف بر سر محتوا و شروط.....
۹۷	۴. انتخابات شورای اسلامی شهر.....
۹۸	۴-۱. شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شونده‌گان.....
۹۹	۴-۲. تشریفات انتخابات شورای اسلامی شهر.....
۱۰۲	۴-۳. نظارت بر انتخابات.....
۱۰۴	۴-۴. تشکیل شورای اسلامی شهر.....
۱۰۵	۴-۵. انحلال شورای اسلامی شهر.....
۱۰۶	۴-۶. بودجه شورای اسلامی شهر.....
۱۰۷	۴-۷. وظایف و اختیارات شورای اسلامی شهر.....
۱۰۷	۴-۷-۱. وظایف و اختیارات کلی.....
۱۰۸	۴-۸. وظایف و اختیارات خاص.....
۱۰۹	۴-۹. وظایف و اختیارات انجمن شهر سابق که در حال حاضر به عهده شورای اسلامی شهر است.....
۱۱۱	نتیجه‌گیری.....
۱۱۳	منابع .....
۱۱۳	منابع فارسی و عربی.....
۱۱۶	دایرة المعارف.....
۱۱۶	قرآن و نهج البلاغه.....
۱۱۷	روزنامه.....

مقدمه مؤلف

سیاس و ستایش خدایی را سزاست که به انسان قدرت تفکر و قوه نطق عطا فرمود تا در سایه آن بتواند به امور زندگی فردی و اجتماعی خویش سروسامان داده و اندوخته‌ها و آموخته‌های خویش را به نسل‌های آینده منتقل نموده و بدین‌سان فرهنگ جامعه بشری را پر بار ساخته و راه را برای زندگی بهتر آیندگان هموار سازد، درود بیکران بر پیامبران به‌ویژه پیامبر خاتم که با تعلیمات و زهنمودهای خویش راه سعادت و سلامت را به جامعه انسانی آموختند، سلام و تکریم به رهروان صدیق و زحمت‌کشان راه علم و معرفت که با مجاهدت‌های خستگی‌ناپذیر خویش راه تکامل جامعه بشری و آسایش انسان‌ها را در سایه زحمات پر بار خویش هموار ساختند، ای خدای توانا را سپاس می‌گویم و ستایش می‌کنم که به من ناچیز توانایی دادی که بتوانم این اثر کم‌ارزش را به جامعه علمی کشور تقدیم نموده و شاید بدین وسیله اثری هر چند ناچیز در پویایی فرهنگ و دانش این کشور کهنسال و با سوابق درخشان فرهنگی و علمی، بجا بگذارم و از اندیشمندان و صاحب‌نظران راه علم و معرفت پژوهش طلبیده و استدعا دارم که لغزش‌ها و خطاهای مرا در تحریر این اثر با غمض عین نگریسته و با راهنمایی‌های خویش مرا در اصلاح لغزش‌ها یاری فرمایند.

سید بهرام پناهنده

وکیل پایه یک دادگستری و مدرس دانشگاه